

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2008 vp

Valtioneuvoston selvitys komission Lissabon-tiedonantopaketista Eurooppa-neuvostolle — uuden kauden (2008—2010) käynnistäminen, Suomen linjaukset kevään 2008 Eurooppa-neuvostoa varten

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 8 päivänä helmikuuta 2008 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission Lissabon-tiedonantopaketista Eurooppa-neuvostolle — uuden kauden (2008—2010) käynnistäminen, Suomen linjaukset kevään 2008 Eurooppa-neuvostoa varten (E 132/2007 vp) sosiaali- ja terveysvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- EU-erityisasiantuntija Maria Blässar ja EU-erityisasiantuntija Sanna Kuorikoski, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Merja Huovinen ja neuvotteleva virkamies Arto Koho, sosiaali- ja terveysministeriö
- erikoistutkija Sakari Karvonen, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komission tiedonantopaketti Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategiasta koostuu strategian eteenpäin viemiseen tähtäävistä komission ehdotuksista, jäsenmaakohtaisista arvioista sekä ehdotuksista maakohtaisten suositusten ja seurattavien asioiden tarkistamiseksi ja yhdennettyjen suuntaviivojen vahvistamiseksi. Lisäksi kokonaisuus sisältää yhteisön uuden Lissabon-ohjelman ja analyysin rakennerahastojen suunnasta uudelleen.

Komissio esittää tavoitteiden säilyttämistä ennallaan, koska strategia näyttää toimivan. Komissio katsoo, että jäsenvaltioiden tulevan

kauden tärkein tehtävä on toteuttaa jäljellä olevat uudistukset, siten kuin ne on kirjattu maakohtaisiin arvioihin. Erikseen korostetaan toimia neljällä alalla, jotka ovat ihmisiin investoiminen ja työmarkkinoiden uudistaminen (joustoturvaa, sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen), yritys ympäristö, osaaminen ja innovaatiot sekä energia ja ilmastonmuutos.

Maakohtaisissa arvioissa Suomen arvioidaan edistyneen erittäin hyvin kansallisen toimenpideohjelmansa täytäntöönpanossa vuosina 2005—2007. Suomen vahvuutena pidetään ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysasteen kasvua ja käynnissä olevia uudistuksia, joilla

jatketaan kansallisen innovaatiojärjestelmän kehittämistä. Toteutuskauden haasteena pidetään muun muassa kilpailun ja tuottavuuden lisäämistä palvelualoilla sekä tarvetta vähentää suurta rakennetyöttömyyttä etenkin vähän koulutetuilla ja nuorilla. Taloudellisista syistä tapahtuvan maahanmuuton tarjoamat mahdollisuudet nostetaan myös esiin.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää esitettyjä kannanottoja pääosin perusteltuina, mutta esittää varauksia muun muassa taloustilanteeseen ja rahoitusmarkkinoihin liittyviin riskeihin ja epävarmuustekijöihin. Linjauksissa todetaan olevan syytä keskittyä strategian toimeenpanoon erityisesti niillä osa-alueilla, joilla on edistytty hitaasti. Tällaisia ovat valtioneuvoston käsityksen mukaan mm. palvelujen sisämarkkinat, rahoitusmarkkinoiden yhdistäminen, verkostotoimialat ja sosiaaliturvajärjestelmien uudistaminen.

Valtioneuvosto pitää uuden ohjelman painopistealueita ja jatkuvuuden korostamista perusteltuina. Myös yhdenmennyksen suuntaviivojen pi-

tämistä ennallaan puolletaan. Valtioneuvoston linjaus on, ettei sosiaalisesta ulottuvuudesta ole syytä laatia omia suuntaviivojaan, sen sijaan sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä tulisi korostaa selvemmin.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, ettei sosiaalisesta ulottuvuudesta ole laadittu omia suuntaviivoja vaan se on sisällytetty vahvemmin strategian nykyiseen rakenteeseen. Valtioneuvosto tukee Lissabonin strategian tiiviimpää vuorovaikutusta sosiaalisen ulottuvuuden avoimen koordinaatiomenetelmän kanssa. Valtioneuvosto katsoo, että sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen tulisi tiiviimmin nostaa strategian yhteyteen.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota suuntaviivaan 18 (elämänvaiheajatteluun perustuvan työn edistäminen), jonka mukaisen lastenhoidon edistämisen tavoitteen Suomi subjektiivisen päivähoito-oikeuden perusteella täyttää. Lasten vanhempien valintojen vuoksi tavoite näyttää kuitenkin muodollisesti jäävän toteutumatta, koska indikaattoriksi on valittu päivähoidon toteutunut käyttö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lissabonin strategian keskittyminen kasvun ja työllisyyden edistämiseen perustuu vuonna 2005 tehtyyn linjavalintaan, jolloin luovuttiin sosiaalisen suojelun vahvistamiseen liittyvien tavoitteiden asettamisesta strategian yhteydessä. Keskittyminen perustui näkemykseen siitä, että yhteisön kilpailukykyä ja sen myötä hyvinvointia voidaan parhaiten edistää kasvuun ja työllisyyteen keskittymällä, ja siihen, että EU:n toimivalta on näillä sektoreilla laajempi kuin sosiaalisessa suojelussa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on Lissabonin strategiaa koskevilla lausunnoissaan korostanut sosiaalisen osallisuuden sekä riittävien ja laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen vaikutuksia myös taloudelliseen kilpailukykyyn. Valiokunta pitää myönteisenä, että sosiaalinen

ulottuvuus on komission tiedonantopaketin perusteella sisällytetty strategian rakenteeseen viime vuosia vahvemmin. Valiokunta toteaa kuitenkin, että sosiaalisen ulottuvuuden osuus strategiassa jää edelleen kokonaisuuteen nähden vähäiseksi.

Yhdennetyissä suuntaviivoissa tuodaan esiin sekä sosiaalisen että alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittaminen (suuntaviiva 17). Työllisyyspolitiikan merkitystä alueellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tuottajana korostetaan Lissabonin tiedonantopaketissa kautta linjan. Valiokunta korostaa, että työllisyysasteen kohottamisen ohella tulee pyrkiä vaikuttamaan erityisesti nuorten sosiaalisen osallisuuden vahvistamiseen ja yhteiskunnan perusinstituutioihin kiinnittymiseen. Työllisyyspolitiikan yleisissä haasteissa on tarpeen ottaa huomioon myös

työvoiman ikääntyminen ja odotettavissa oleva sukupolvenvaihdos työmarkkinoilla. Työvoiman ikääntymiseen liittyvät haasteet eivät rajoitu työllisyyspolitiikkaan, vaan niillä on myös oma sosiaali- ja koulutuspoliittinen ulottuvuutensa.

Valiokunta kannattaa elämäнкаariajattelun ottamista työllisyyden ja koulutuksen kehittämisen lähtökohdaksi (suuntaviiva 18). Työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen liittyy erilaisia tilanteita, joissa elämänvaiheen mukaiset haasteet on otettava huomioon. Tämä edellyttää eri tavoin joustavia ratkaisuja esimerkiksi lastenhoitopalvelujen suhteen. Suomessa elämäнкаariajattelun soveltaminen näkyy esimerkiksi erilaisten lastenhoitovaihtoehtojen valinnassa. Vaihtoehtojen arvioinnissa tulee työmarkkinoiden näkökulman lisäksi ottaa huomioon vaihtoehtojen hyvinvointivaikutukset kokonaisuutena. Elämäнкаariajattelun yhteydessä on valiokunnan käsityksen mukaan syytä tuoda selvästi esiin myös muu elinkaaren ajan hoitovastuu, sillä väestön huoltosuhteen kasvaessa on löydettävä uusia ja joustavia ratkaisuja ikääntyneiden hoidon järjestämiseksi.

Joustoturvan tulee merkitä riskien hallintaa ihmisen eri elämänvaiheissa ja työmarkkinallisissa siirtymissä (koulutus; työuran aloitus; työuran keskeytykset esimerkiksi vanhemmuuden tai sairauden vuoksi; työttömyys; eläkevaihe). Joustoturvan ja elämäнкаarinäkökulman yhdis-

tämisessä on kehitettävä sekä joustavuutta että turvaa siten, että eri elämänvaiheisiin ja työmarkkinallisiin tilanteisiin liittyvät siirtymät ovat kaikkien osapuolten kannalta turvallisia ja ehkäisevät huono-osaisuuden riskejä.

Erityisen tärkeää joustoturvan kehittäminen on siirtymisessä työttömyydestä takaisin työelämään. Kannustimien tulee olla myönteisiä ja toimivia sekä työttömien että työntajien näkökulmasta. Esimerkiksi välityömarkkinoita kehittämällä voidaan luoda vaikeasti työllistyville työpaikkoja, joissa on mahdollisuus tehdä aitoa työtä ja saada todellista palkkaa. Vajaakuntoisten ja vaikeasti työllistyvien kannustaminen takaisin työelämään edellyttää myös työkyvyttömyyseläkkeellä ja sairauslomalla olevien kuntoutuksen lisäämistä ja tehostamista. Samalla on huolehdittava myös työmarkkinoiden ulkopuolelle jäävien hyvinvoinnin turvaamisesta. Valiokunta korostaa yhdennetyissä suuntaviivoissa mainittua kohtuuhintaisten peruspalvelujen saatavuuden varmistamista ja riittävän vähimmäistoimeentulon takaamista kaikille.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveystoimikunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä sosiaali- ja terveystoimittisia näkökohtia.

StVL 1/2008 vp — E 132/2007 vp

Helsingissä 26 päivänä helmikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Päivi Räsänen /kd
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Pertti Salovaara /kesk
jäs.	Risto Autio /kesk	Paula Sihto /kesk
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Anni Sinnemäki /vihr
	Arja Karhuvaara /kok	Satu Taiveaho /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Lenita Toivakka /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Erkki Virtanen /vas.
	Håkan Nordman /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.